

fradă, la club, la teatru, începe să înșire câte o lună și n. stele din viața lui inimă, cari pot foarte bine fi adevărate. Mulți de aceștia înțeleg chiar ca un semn de prietenie chinul la care te supun să ascuți ore întregi palavrele lor. Aceștia, de obicei, pe cât sunt de... liberi—câci sincerii nu-i putem numi—în ceea ce privește detaliile vieții lor, pe atât sunt de prefăcuți, închiși și sireți acolo unde e vorba de interesul lor.

Un om ideal, care toată viața lui n'ar deschide gura și care totodată ar lucra conform convingerilor drepte și adevărate, ar fi în același timp și un ideal de sinceritate.

A fi sincer însemnează a vorbi, dar mai cu seamă a lucra totdeauna mână în mână cu conștiința. Criteriul adevărului să-ți fie convingerea, conștiința îți va fi susținătorul.

Căci cea dintâi condiție de moralitate a unei acțiuni e ca însăși conștiința noastră să fie multumită de ea, s'o aprobe. Cugetul ne împinge să făptuim, dar tot el se insinuează judecând și critic aspru al acelei fapte. Cât de fericii suntem în nefericirea noastră și mai cu seamă cât de fericii sunt aceia cu conștiința săvâtoasă și nerătăcită.

Tinând seamă de conștiința noastră suntem aproape pe deplin siguri că și restul oamenilor va aproba purtarea noastră; că adică, o vor găsi conformă cu principiile de morală socială.

Căci oricât se vor fi deosebit oamenii între dânșii, oricât de greu, chiar cu neputință, este de a găsi două ființe cu desăvârșire asemănătoare, avem însă toți un substrat unul și același care ne cheazăște o-rânduiala în viața noastră socială.

Când suntem sinceri în înțelesul de mai sus, ne expunem prea puțin la neplăceri, căci cu căldura argumentării, pe care numai o adăncă convingere ne-o dă, vom putea totdeauna să topim gheața celei mai reci nepăsări, să frângem lăria celei mai rigide încăpățănări și din cei mai inversunați dușmani vom și să facem niște mielusei blânzi și ascuțiți gata să ne urmeze pe căile cele mai îndrăznețe. Da, adevărul are mare putere asupra omului. El este pentru fiecare om unul ca și Dumnezeu și fie-care-l caută. Prea puțin însă îl pot cunoaște; ceilalți umblă pe dibuite. Iar fericitul, căruia, din noianul minciunilor, i-a surâs adevărul gol,—dar cu atât mai strălucitor—are o grea și îndoită mărire: să-l scoată și să-l pună la locul lui; apoi să-l facă să devie obștește. Înălțea și îndeplință din clipa în care l-a zărit; a doua și cea mai grea îl va duce poate chiar la desnădejde, ca pe nefericitul Lamarck, care, bătrân și orb, văzând că nu i se recunoaște un adevăr atât de vădit pentru el, exclamă: «oricât de greu este a descoperi adevăruri noi studind natura, tot mai greu este a le face să fie recunoscute».

Si doar totă lumea caută adevărul și firese ar fi ca să-l îmbrățișeze de îndată ce se ivește. Dar ochii muritorilor de rând sunt slabi: lumina prea mare a adevărului îi orbește și-i ulucește, făcându-i astfel să rățăcească într-un întuneric mai negru ca înainte. De aceea lumina trebuie să fie învăluită ca să-i mai slăbească din tărie, așa ca mai întâi să paralizese acțiunea zdrobitoare a minciunei și apoi încetul cu încetul să caute a pătrunde tot mai adânc și să-i ia locul.

Pe calea aceasta și numai pe aceasta se popularizează cele mai mari și mai frumoase adevăruri, diamante strălucitoare, pe cari zgăreita fire nu și le lasă a fi zmulse decât cu mare greutate.

Omul sincer și dezinteresat poate găsi mijloacele cele mai potrivite pentru a impune adevărul fără să jignească, ba din potrivă.

Dar chiar dacă pentru moment atinge susceptibilitatea vre-unei simandioase fețe, omul sincer și neprefăcut are o mulțumire care singură e de ajuns ca să covârșească micile ne-

plăceri: conștiința împăcată. Și apoi unde mai pui credința neștrămutată că, ceea ce astăzi este neluat în seamă și batjocorit, vremea, marele și dreptul judecâtor, va pune în cinste.

Atâta numai și ar fi de ajuns!

Dar este oare cu puțință ca în mijlocul atâtor suflete să nu găsească el unul care să bată la unison cu al său, în care să afle vre-un eco al stărei sale? Mai cu seamă că sinceritatea se consideră de toți ca o virtute. Toți o cerem altora, prea puțin o punem în practică, o avem în gură de nenumărate ori pe zi și la ori-ce prilej. Numai prin aceasta chiar omul, care a avut curajul—dacă mai trebuie curej—să fie sincer, găsește aprobarea întregii lumi și deși o mulțumire mai mare.

Criminalul, care în potriiva tuturor legilor lui Dumnezeu și a oamenilor, înoată în sânge și pentru care se pare că singura mulțumire e ca să-și inferbante scaldătoarea cu alt sânge proaspăt fumegând, nu se poate să nu aibă o clipă de reculgeră și de căință, nu se poate să nu fi rămas un ungher din sufletu-i neniroșit încă de sânge, care să se răcoale împotriva întregii sale ființe. Prin aceasta el aduce omăgii pe altarul respectului vieții aproape lui, depunându-i tot ce are el mai bun: parlea cea mai neprihănită din sufletul său.

Prostituata, care se aruncă la gâtul celui dintâi venit, lăsându-și trupul pradă torturilor producătoare de plăceri pentru sunetul ademenitor al unei monezi, reintorcându-se în faptul zilei sleită de puteri, cu fața lividă în cocioaba-i sărăcăcioasă, nu se poate să nu se gândească, fie chiar numai cu obiceiul omului de a fi nemulțumit de meseria sa, că celalt fel de viață este mult mai de dorit de cât acela pe care îl duce dânsa. Prin aceasta ea dezaprobă purtarea ei și ea poate s'o facă mai curând ca oricare femeie cinstită, căci prin faptul că trupul asculta orbește de nemiloasele legi ale societății, cari o silesc să ducă o viață nevrednică de numele «om» și mai cu seamă de numele «femeie», singurul lucru ce-i rămâne feciorelnic este sufletul, care se mai poate revolta. Odată cu aceasta, ea aduce cel mai mare tribut de admirație și de slăvire castității și cinstei.

Apoi faptul că aceștia—ucigașul ca și celestnică—se pun sub adăpostul întunericului nopții și că odată cu lumina zilei vine și căința și remușcare, nu e destul a probare—simbolică, dacă vreți—a acelei vieți oneste și potrivită cu legile conștiințite ale firii și ale omului—cari nu sunt și ele de cât tot ale firii?

Tot așa și omul sincer. El își află aprobare chiar în sufletul omului celui mai puțin sincer. El nu lucrează de cât la lumină, prin lumină, cu lumină și spre lumină. El fuge de întuneric și-l gonește, iar acei cari orbocăesc și clipocesc în el recunosc prin această chiar dreptatea de acțiune al celui dintâi.

În romanul, *Un ales al poporului*, de care am pomenit la începutul acestui articol și în care ni se desvăluie mișcarea generoasă socialistă, avem față în față sinceritatea cu nesinceritatea, adevărul cu minciuna, gândul curat și liniștit cu vorba sgomotoasă și falșă. Invinge, după cum din nefericire se întâmplă prea adesea în lumea reală, din care autoarea n'a făcut decât să desprindă un colț, învinge nesinceritatea, dar—lucru ciudat—cu ajutorul sincerității. Cel rău se înalță pe umerii zdaveni ai celor buni și umili, cari au naivitatea să judece pe toți după dânșii și se necred în vorbe frumoase și sfărăitoare.

Dar simțim bine că altfel trebuia să fie după normele dreptății și minciuna de acolo de unde a reușit să se cocoloze își ea pedeapsa prin începutul de ușoare mustrări de cuget pe cari «alesul poporului» le îndură. Cei sinceri și tăcuți e adevărat că rămân, a locul lor: dar ca

și credinciosul care, făcându-și totdeauna datoria, se întărește în credința mântuitoare apropiindu-se din ce în ce mai mult de divinitate, și aceștia au mulțumirea cugetului împăcat și a apropierei din ce în ce mai mult de divinitatea lor: *Adevărul*.

Bărlad.

A. Carniol.

SEARĂ

*Coboară seara tainuită
În plinul de cucernicie,
Ori cât de farmec se imbie
Pornirea-i este stăpânită.*

*În pace—evlavios purtată,—
Se'ncege seara n tot cuprinsul.
Rămâi doar tu strein, invinsul
Durerilor de altă-dată.*

*Dar ea și urmează tainuirea
În farmec de singurătate.
Tu îi certî gândirea pe dreptate,
Căci nu-i prietenă cu firea.*

FINLANDEZĂ

*Dacă-ți plac că sunt frumoasă,
Atunci nu mă mai iubi,
Soarele pe cer iubeste-l,
El mereu va străluci.*

*Tinerețea mea îți place?
Atunci nu mă mai iubi.
Uite roze, primăvară...
Eu curând voi vesteji.*

*Ori îți plac că sunt bogată?
Atunci nu mă mai iubi.
Marea-ascunde scump tezaur:
Aur, perle miș de miș.*

*Dacă-ți plac pentru fiorul
Inimei cu inima,
Atunci da, mi-e drag amorul—
Și voiți fi numai a ta...*

Smarand Brădișteanu

VIAȚA 'N GLUMĂ

Pe sub masă

Căpitanul Alcibiade Popescu, fratele neprețutului nostru amic Napoleon Popescu cu care a împărțit tot ce le-a rămas ca moștenire de la bunul lor părinte: spirit, inteligență, educație, e la prânz la prietenul Cicerone Ionescu, avocat și colaborator la ziarul pentru propagandă naționalistă, umanitaristă și pozitivistă *Vitorul Poporului*, organ hebdomadur.

În paranteză: căpitanul e un tânăr de vre-o treizeci și patru, treizeci și cinci de ani, vesel, cheful, cu multe aventuri la activul său și cu foarte mult noroc în viitor.

Dar să venim la fapt, adică la prânz.

Stridiile nu așteaptă de cât să fie mâncate. Căpitanul șade în dreapta stăpânei de casă și în fața lui stă bărbatul.

Încă o paranteză spre a vă atrage atenția asupra faptului că d-na Ionescu, Victoria, e și mai apetisantă de cât stridiile. Bine făcută, svelta, surzătoare, durdulie... și cu un parfum pe care-l împrăstie în jurul ei... ceva extraordinar.

De cum se așezară la masă, căpitanul încearcă să se apropie de Victoria, printr'un serviciu de eclo-rori pe sub masă, și spre a îndepărta bănelile avocatului exclamă:

— Ce fericit sint că te revăd! A! doamnă! D-ta nu știi că sintem două vechi prieteni, două degete ale aceleiași mâni. Prietenia noastră datează dela 79. Ți-aduci aminte de Secărescu?

— Secărescu? Cum de nu!

— Cine e Secărescu? — întrebă doamna.

— Ne-a fost profesor de matema-

lică în liceu, și când ne amintim de el ne amintim de toată copilăria noastră.

În momentul acesta d-na Ionescu face o săritură pe scaun.

— Ce este?—întrebă bărbatul.

— Nimic. Mi-am... mușcat un deget.

— Vezi, doamna mea—continuă neturburat și candid căpitanul,—femeile nu pot pricepe sentimentul amicitiei. Intre ele e totdeauna un fel de gelozie, de rivalitate care nu există între adevărații prieteni. Noi ne putem bizui totdeauna pe lealitatea, pe devotamentul prietenilor noștri.

Bărbatul nu prea pare convins, dar totuși îl lasă să vorbească. Căpitanul continuă:

— Așa, este ceva de care n'am putut nici odată auzi fără să mă indignez. Și anume când aud că se face curte nevestei unui prieten! A! asupra paragrafului astaia la mine nu încap două măsuri! După părerea mea, nevasta unui prieten e sacră și inviolabilă.

Victoria sare din nou pe scaun. Căpitanul continuă ca și când ar fi fost la cinci poștii departe:

— Ai să auzi pe unul: lucrul e firese și permis de moravurile noastre. Faptul n'are nici o gravitate. Cum? Iată un prieten care îți prezintă pe nevasă-sa, încrezător în tine și având aerul a îți spune:

— Te cunoșc; ești un adevărat prieten: n'am să mă tem de nimic din partea ta. Și tu, profiți fără rușine pentru ca să îți faci curte. Pentru o dragoste fugitivă, fără nici o scuză, risci să pierzi o prietenie adevărată, leală, afectoasă... Nu ești de părerea mea, Ionescule?

— Da, sunt de părerea ta, numai că...

— Numai că, ce lucru?

— Numai că nu pricep cum se face că, cu ideile tale asupra nevestelor altora, tocești de un ceas ghețele nevestei-mi pe sub masă!!!

Costache Glumici

PROVERBE

Porcul încotro face, lui tot noroiul îi place.

Cel ce rățăcește drumul e bucuros și de cărare.

Dreptul umblă totdeauna cu capul spart.

Gardul cu proptea bună nu cade în timp de furtună.

Nu pune în mână ciomag cui nu i ești drag.

Glumește numai cu gura, iar nu și cu înbrăncitura.

GÂNDURI NOU

Cercetați filozofia modernă: pretutindenii, în toată, veți găsi ori-ce, numai adevăr găsit și stabilit de ea, nu.

Sunt alătea științe cari nu știu măcar că s' inutile... Și câți li se închină!

Zadarnic strigi, când ești prea departe,—nimeni nu te va auzi.

Singura filozofie care va trăi de-a pururi, n'a fost și nu va fi niciodată scrisă. Ea trăiește, sub nenumărate forme, în toate sufletele și nu poate fi deci o mai mare greșală decât aceea a «marilor oameni» cari tind să văre cu de-asila, în sufletele «tuturor oamenilor», ceea ce, în chipul cel mai firesc, a primit fiecare viețuitoare.

Adevărul nu mai trebuie spus,—e inutil. Acei cari nu l' găsesc sau nu l' simt cât de puțin în sufletul lor, nu l' vor primi dela nimeni.